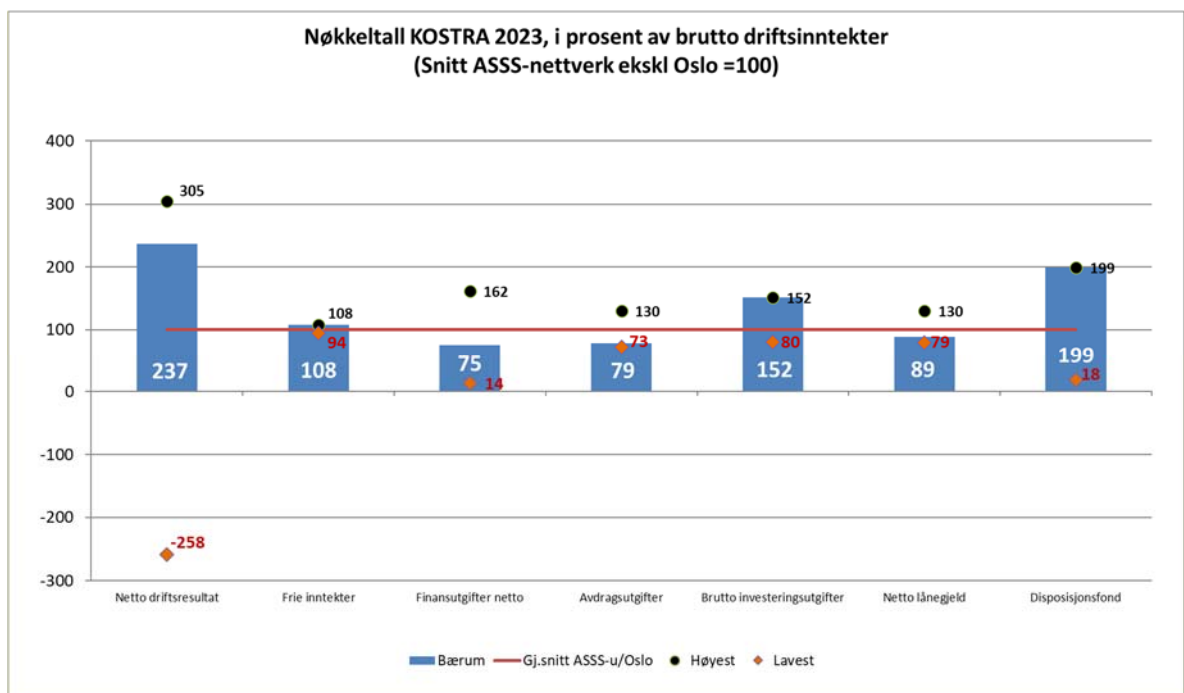

Økonomi

I dette kapitlet beskrives sentrale nøkkeltall knyttet til økonomisk utvikling i Bærum kommune. Alle nøkkeltall er sett i forhold til kommunens totale brutto driftsinntekter.

Status 2023

I figuren under er sentrale nøkkeltall som beskriver det overordnede økonomiske bildet for kommunen sammenlignet med tilsvarende tall for ASSS-kommunene (ekskl. Oslo). Tallene er omregnet til indekser. Tallene er ikke vektet i forhold til innbyggertall, noe som betyr at alle kommunene i ASSS teller like mye i gjennomsnittsberegningen. Asker og Lillestrøm ble ASSS-kommuner i 2022. ASSS-gjennomsnittet uten Oslo omfatter i årets rapport kommunene Fredrikstad, Drammen, Bærum, Asker, Lillestrøm, Kristiansand, Stavanger, Sandnes, Bergen, Trondheim og Tromsø.

Kilde: *ssb.no*

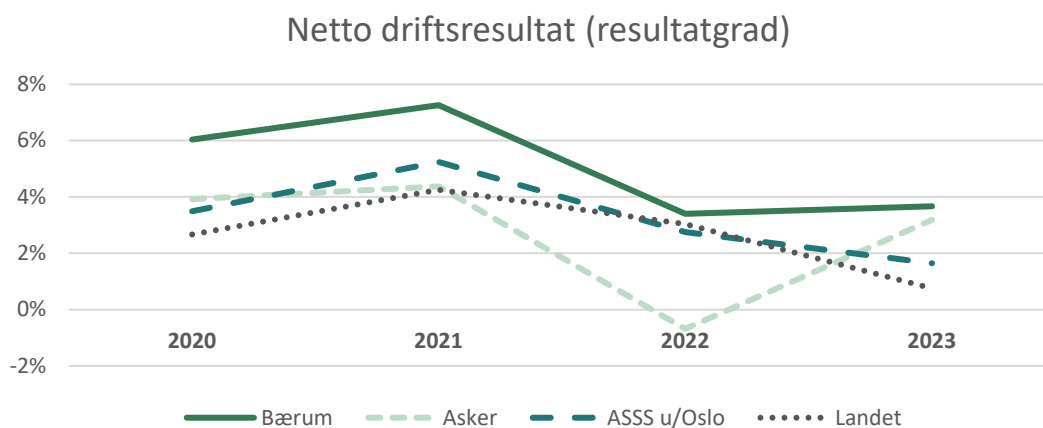
Kort oppsummert viser figuren at Bærum:

- hadde et netto driftsresultat som var 137 prosent høyere enn gjennomsnittet i ASSS-nettverket. Et høyt netto driftsresultat gjør det mulig å ha høyere egenkapitalfinansiering av investeringene.
- har de høyeste frie inntektene i ASSS-nettverket – dette skyldes høye skatteinntekter. Bærum var 8 prosent høyere enn gjennomsnittet i ASSS-nettverket, og Asker var 7 prosent høyere.
- har netto finansutgifter under gjennomsnittet på grunn av god avkastning fra Bærum kommunes forvaltningsfond i 2023.
- har avdragsutgifter som ligger lavere enn gjennomsnittet for ASSS til tross for høye investeringer. Dette skyldes høy egenkapitalfinansiering som er mulig på grunn av høye inntekter.
- har de høyeste investeringsutgiftene i ASSS-nettverket i 2023.

- har lavere netto lånegjeld (gjeldsgrad) enn ASSS-snittet. Lav gjeldsgrad gjør kommunen mindre sårbar ved rentehevinger. Lånegjelden er stigende på grunn av høyt investeringsnivå.
- har den høyeste beholdningen av disposisjonsfond i nettverket. Disponible fond gir mer robusthet til å møte økonomisk krevende perioder og utforutsette kostnadsøkninger. En endring i inntektssystemet for kommuner i 2024, vil gi Bærum en samlet årlig inntektsreduksjon i størrelsesorden 0,5 mrd. Det vil innebære behov for betydelig omstilling. Det var samtidig planlagt å bruke av disposisjonsfondene de kommende år, og iverksatt omstillingsarbeid for å holde budsjettene. Reservene vil komme under stort press i perioden frem til varig tilpasning til de reelle økonomiske rammene har funnet sted.

Netto driftsresultat (resultatgrad)

Figuren viser utviklingen i resultatgraden for Bærum, Asker, ASSS-kommunene og landet.

Kilde: *ssb.no*

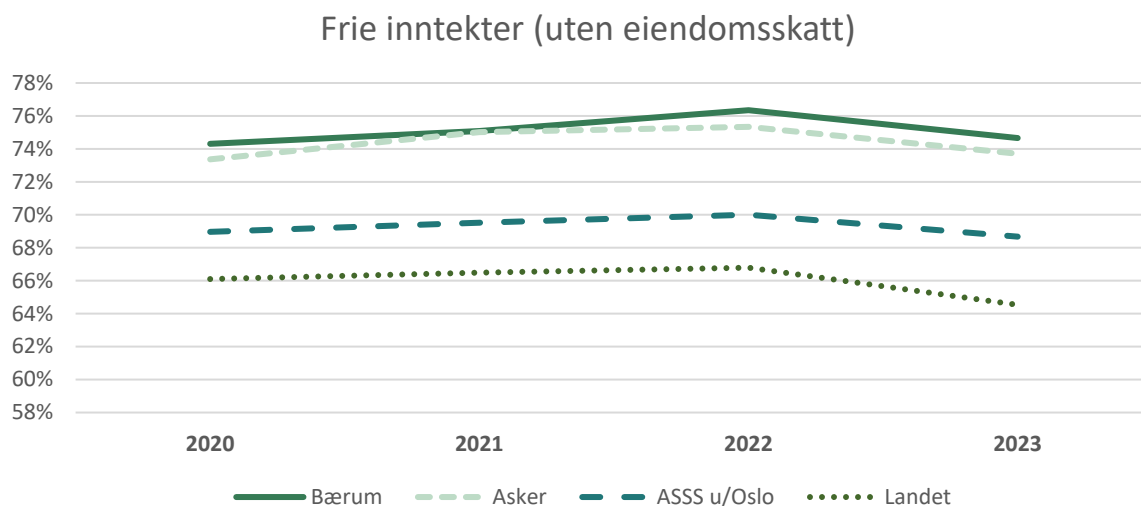
Det viktigste måltallet i kommuneøkonomien er netto driftsresultat. Netto driftsresultat viser overskuddet (eller underskudd) på årets driftsregnskap fratrukket netto finansutgifter. Et godt netto driftsresultat vil medvirke til at målkravet for de andre nøkkeltallene også kan oppnås. Et positivt netto driftsresultat bidrar til egenkapitalfinansieringen av investeringene og eventuelt kunne styrke reservene og handlingsrommet på kort og lengre sikt.

For Bærum var netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene (resultatgrad) i 2023 på 3,7 prosent, som er nest høyest i ASSS-nettverket og da også høyere enn gjennomsnittet i ASSS. Resultatgraden har stort sett vært innenfor målkravene i hele fireårsperioden, men vi har sett en endring i 2022 og 2023 som endte utenfor målkravet på 4 prosent, men innenfor minimumskravet på 3 prosent. De største svingningene i netto driftsresultat skyldes vanligvis skatteinntektene og avkastningen av kommunenes finansielle plasseringer som kan variere mye mellom år. Både Asker og Bærum har høye skatteinntekter og store finansielle plasseringer. Resultatgraden vil derfor ofte svinge mer for Asker og Bærum enn for de andre kommunene. Vi ser en begynnende trend med svakere vekst i skatteinntektene for Bærum. Og det ligger en forventning om at det vil fortsette de kommende årene. 2020 ble påvirket av effekter av covid-19-pandemien, der en lav skatteinngang er hovedforklaringen. Avkastningen i kommunens finansielle plasseringer var god, men skatteveksten var lavest i ASSS-nettverket. For 2021 ble både skatteinngangen og avkastningen fra forvaltningsfondet god. 2022 ble et år med god skatteinngang, men negativ avkastningen i Bærum

kommunale forvaltningsfond trakk resultatgraden ned mot minimumskravet. For 2023 er det motsatt hvor skatteinngangen ble svak, men avkastningen i forvaltningsfondet ble god. Resultatgraden ble noe høyere enn i 2022 og høyere enn landet og snittet i ASSS-kommune som ble lavere. Resultatgraden for landet og snittet i ASSS-kommunene har falt med nesten 2 prosentpoeng siden 2021.

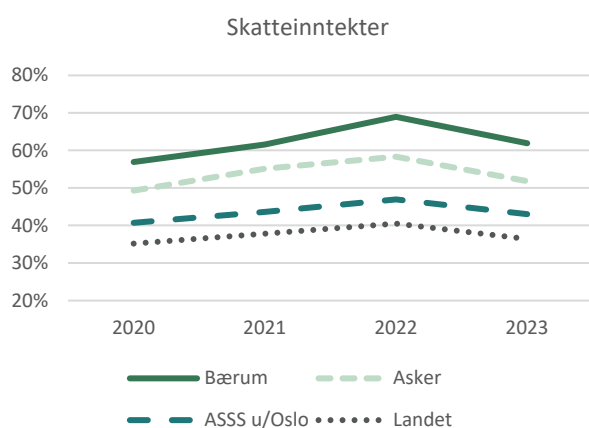
Frie inntekter

Figurene under viser de frie inntektene og skatteinntektenes andel av sum driftsinntekter for Bærum, Asker, ASSS-kommunene og landet..

Kilde: *ssb.no*

De frie inntektene er kommunens største inntektskilde og utgjør for Asker og Bærum over 70

Kilde: *ssb.no*

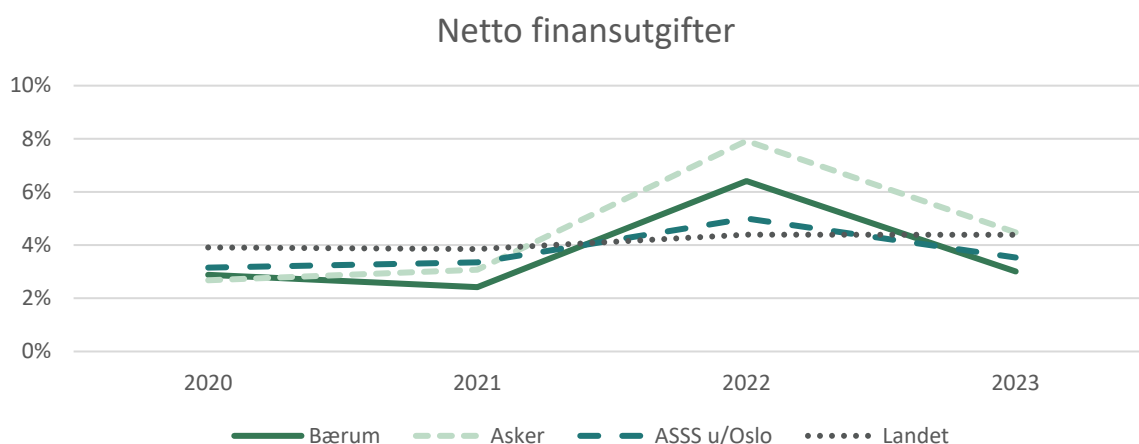
prosent av de samlede inntektene der skatteinntektene er den dominerende delen. For Bærums del har skatteinntektene de fire siste årene i gjennomsnitt utgjort 62 prosent av de samlede inntektene. For ASSS-kommunene er skatteandelen cirka 44 prosent. De årlige skatteinntektene vil variere, og blant annet på grunn av pandemien og økning i utbyttebeskatningen, har svingningene vært større enn mellom mer normale år. For Bærum har den årlige veksten variert fra negativ vekst på 7,5 prosent i 2023 til positiv

med 19,4 prosent i 2021. Gjennomsnittlig vekst i perioden 2020–2023 har vært 6,0 prosent. Fra en ekstraordinær høy arbeidsledighet i begynnelsen av pandemien, lavere lønnsvekst og lavere utbytte utbetalinger i 2020, ble aktivitetsnivået høyere enn hva mange forutså i 2021. For 2022 bidro økningen i utbyttebeskatningen, som ble vedtatt i Statsbudsjett 2022, til ekstraordinære utbytter i 2021, noe som igjen resulterte i ekstraordinære høye restskatteinnbetalinger. Dette

bidro til at skatteinntekten i kommunene ble vesentlig høyere enn hva som lå til grunn i budsjettene.

Netto finansutgifter

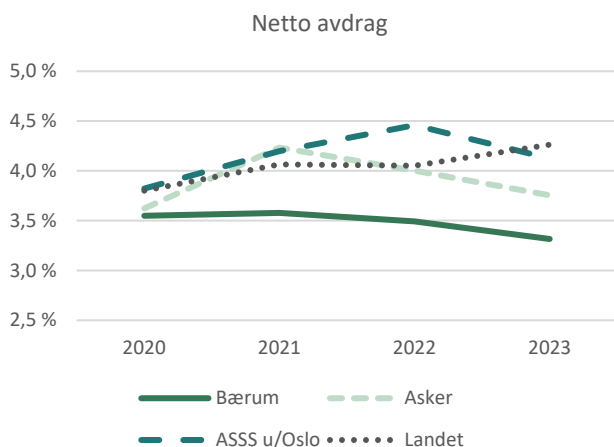
Figurene under viser utviklingen i netto finansutgifter av sum driftsinntekter for Bærum, Asker, ASSS-kommunene og landet.

Kilde: *ssb.no*

Netto finansutgifter består av renter og avdrag og avkastning fra finansielle plasseringer. Gjeldsnivå, rentenivå og finansiell avkastning vil påvirke netto finansutgifter. Både Asker og Bærum har høye finansielle plasseringer (energifond/forvaltningsfond), og netto finansutgifter vil derfor svinge mer for Asker og Bærum enn det som er vanlig for norske kommuner. Forvaltningsfondets midler er plassert i det nordiske rentemarked og de globale aksjemarkedene. Årene 2020, 2021 og 2023 var år med solid avkastning i forvaltningsfondet. Positiv avkastning bidrar til å redusere netto finansutgifter. I 2022 medvirket negativ avkastning i fondet til relativt høye finansutgifter.

Finansutgifter eksklusive avkastningen i forvaltningsfondet, beregnet som andel av sum driftsinntekter, har økt fra 4,6 prosent i 2020 til 5,4 prosent i 2023 i kommunekassens regnskap. Rentenivået er økt, og samtidig har det vært høy investeringsaktivitet og økende lånegjeld i perioden.

Til tross for høy investeringsaktivitet sammenlignet med gjennomsnittet av ASSS-kommunene og alle landets kommuner, går en noe mindre del av driftsinntektene med til å betale avdrag. Det henger sammen med en høy egenkapitalfinansiering av investeringene som er med på å holde gjeldsnivået nede.

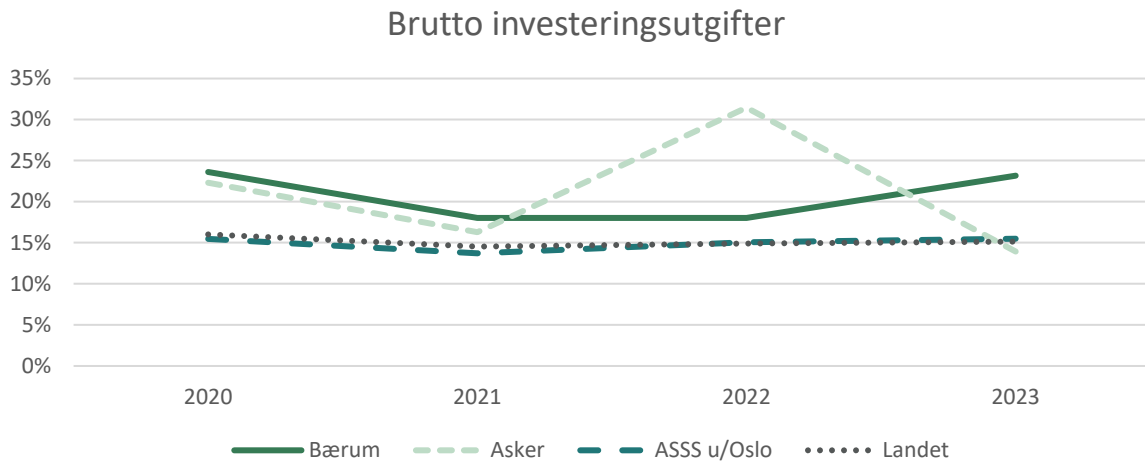
Lav rente etter finanskrisen i 2008 har bidratt til at finansutgiftens andel av sum driftsinntekter er blitt holdt nede i lang tid.

Kilde: *ssb.no*

Dette endret seg fra og med høsten 2021, da Norges bank startet med forsiktige rentehevinger. I 2022 steg inflasjonen som følge av krigen i Ukraina, med økte energi- og matvarepriser, samt en solid etterspørselsøkning etter gjenåpning av samfunnet etter pandemien. Kronekursen har også svekket seg. Norges bank har svart med hyppige rentehevinger og styringsrenten nådde en foreløpig topp i desember 2023, på 4,5 prosent. Et høyt investeringsnivå og økende rente som gradvis gjør seg gjeldende i gjeldsporteføljen gjør at finansutgiftene ventes å øke fremover, og en noe større del av inntektene vil måtte gå til å dekke finansutgifter.

Investeringer

Figuren under viser brutto investeringsutgifter sett i forhold til sum driftsinntekter.

Kilde: ssb.no

Investeringsaktiviteten for Bærum har vært høy i hele perioden. Det har vært en stigende tendens i perioden, fra nivåer rundt 13 prosent før 2018, økte den til over 23 prosent i 2020 og 2023. Den neste 5 årsperioden vil investeringsaktiviteten for Bærum fortsette å være høy og det forventes investeringsnivåer over 20 prosent av driftsinntektene i perioden. For ASSS-nettverket har investeringsnivået ligget i området rundt 15 prosent i hele fireårsperioden.

Gjeld og egenkapital

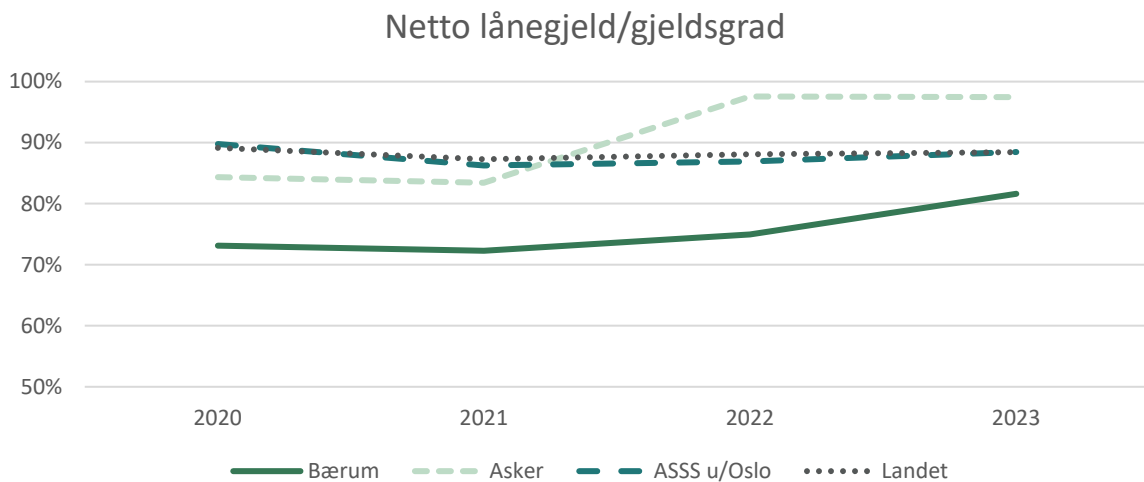
Gjeld

Hvor mye gjeld en kommune tåler avhenger av flere forhold:

- inntektsutvikling
- gjeldens sammensetning
 - hvor stor andel av gjelden er selvfinansierende via gebyrer og brukerbetaling (rentabel)
 - hvor stor andel av gjelden er ikke-rentabel – den delen av gjelden som kommunen må dekke av egne midler
- hvor store reserver kommunen har og da spesielt disposisjonsfond, som ikke er bundet opp til spesifikke formål

Gjeldsnivået fremstilles ofte som gjeldsgrad og måles ved å se hvor stor andel den samlede gjelden utgjør av driftsinntektene. Gjeldsgrad er netto lånegjeld (langiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser, fratrukket totale utlån og ubrukte lånemidler) som andel av driftsinntektene. Utviklingen i gjeldsgrad avhenger av utviklingen i investeringer og tilhørende låneopptak, samt utviklingen i kommunens driftsinntekter. Stiger gjeldsgraden, vil det si at gjelden stiger mer enn inntektene. I lys av hva som er økonomisk bærekraftig for kommunen, er utviklingen i den ikke-rentable gjelden særlig viktig, da den må dekkes av egne midler. Når det gjelder den rentable gjelden, forventes kostnadene å bli dekket av andre (gebyrinntekter, husleieinntekter mv.), men kommunen står med risikoen dersom slike inntekter av en eller annen grunn blir forsinket eller bortfaller.

Figuren under viser utviklingen i gjeldsgrad for Bærum, Asker, ASSS-kommunene og landet.

Kilde: *ssb.no*

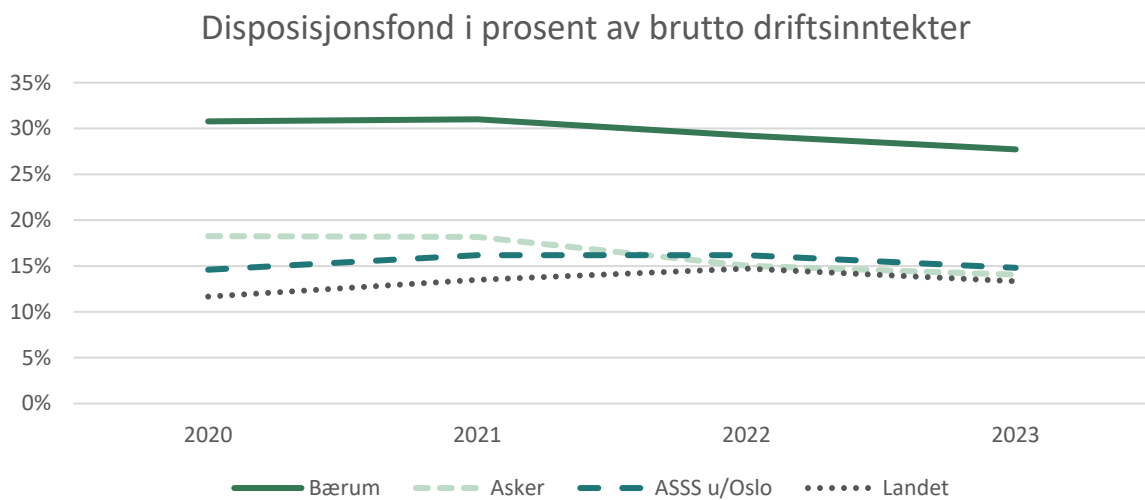
Figuren viser at Bærum de siste årene har hatt en lavere gjeldsgrad enn både Asker, gjennomsnittet for ASSS uten Oslo og landet. Laveste gjeldsgrad blant ASSS-kommunene har Oslo med 66 prosent i 2023. Høyeste gjeldsgrad har Tromsø med 120 prosent. Bærum sine lave gjeldsgrad skyldes en høy egenkapitalfinansiering av investeringsprosjektene som muliggjøres gjennom høye brutto driftsinntekter. Til tross for dette øker kommunens gjeldsgrad, noe som i stor grad skyldes store investeringsprogrammer de senere år.

Bærums gjeldsgrad har ligget i området 65–75 prosent i perioden 2013 til 2022, og økte til 82 prosent i 2023. Gjeldsgraden ventes å øke videre som en konsekvens av vedtatte økonomiplaner og Kommunedirektørens forslag til Handlingsdel, budsjett og økonomiplan 2025–2028. Gjeldsgraden ventes å passere 100 prosent.

Da gjeldsgrad er et sentralt nøkkeltall for kommunen, vises det til kommunens Handlingsdel, budsjett og økonomiplan 2025-2028 for mer om sammenhengene mellom kommunens endrede rammer, omstillingsbehov, foreslåtte tiltak og forventet utvikling av nøkkeltallene.

Fond

Figuren viser disposisjonsfond (kommunens ubundne fond) i prosent av sum driftsinntekter for Bærum, Asker, ASSS-kommunene og landet.

Kilde: *ssb.no*

Bærum har benyttet muligheten de senere årene har gitt, med ekstraordinære skatteinntekter, til å styrke reservene. Disposisjonsfond har eksempelvis økt fra om lag 14 prosent i 2010 til 31 prosent i 2021. I 2023 tilsvarte disposisjonsfondene 28 prosent av kommunens driftsinntekter, som innebærer en svak nedgang fra året før. Nedgangen startet i 2022, da forvaltningsfondet ble redusert som følge av negativ avkastning. I 2023 hadde forvaltningsfondet god avkastning, men samtidig ble det netto bruk av reservene. Høye reserver er med på å redusere finansiell risiko og kan brukes til å finansiere investeringene. Kommunedirektøren legger opp til å bruke mer av fond i kommende periode enn hva som har vært tilfelle de senere årene. Dette som en konsekvens av det høye investeringsbehovet, samt et betydelig omstillingsbehov.

Tjenesteområdene, utvikling i netto driftsutgifter

Tabellen viser utvikling i netto driftsutgifter per tjenesteområde i KOSTRA. Tallene er korrigert for beregnet utgiftsbehov (hensikten er å gjøre kommunene i tabellen mer sammenlignbare ved å korrigere for forskjeller i demografi, geografi og sosiale forhold). De historiske tallverdiene er inflasjonsjustert (med kommunal deflator) til 2023 verdi.

	Bærum						Asker		ASSS uten Oslo	
	2021		2022		2023		2023		2023	
	Kr. pr. innb.	Andel	Kr. pr. innb.	Andel	Kr. pr. innb.	Andel	Kr. pr. innb.	Andel	Kr. pr. innb.	Andel
Grunnskole	16 251	19,9 %	15 875	19,7 %	16 374	19,7 %	17 024	21,7 %	17 279	22,0 %
Pleie og omsorg	28 832	35,3 %	27 876	34,6 %	28 669	34,5 %	25 847	32,9 %	25 644	32,6 %
Barnevern	1 618	2,0 %	2 029	2,5 %	2 177	2,6 %	1 739	2,2 %	2 575	3,3 %
Barnehage	10 363	12,7 %	10 295	12,8 %	10 568	12,7 %	9 986	12,7 %	10 415	13,2 %
Kommunehelse	5 898	7,2 %	4 935	6,1 %	4 673	5,6 %	4 705	6,0 %	4 613	5,9 %
Sosiale tjenester	3 752	4,6 %	3 457	4,3 %	3 904	4,7 %	4 096	5,2 %	4 358	5,5 %
Kultur og idrett	3 532	4,3 %	3 383	4,2 %	3 546	4,3 %	4 163	5,3 %	3 443	4,4 %
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	1 208	1,5 %	1 228	1,5 %	1 607	1,9 %	1 630	2,1 %	1 315	1,7 %
Adm. styring og fellesutgifter	6 935	8,5 %	7 884	9,8 %	7 493	9,0 %	5 986	7,6 %	5 915	7,5 %
Andre områder	3 394	4,2 %	3 601	4,5 %	4 099	4,9 %	3 419	4,4 %	3 085	3,9 %
- Brann og ulykkesvern	893		858		967		1 027		903	
- Kommunale boliger	527		668		658		529		544	
- Samferdsel	1 086		1 228		1 455		1 516		1 035	
- Næringsforv. og konsesjonskraft	121		96		251		-265		-67	
- Landbruk	28		23		20		34		41	
- Kirke	739		728		748		578		629	
Totalt	81 783	100,0 %	80 563	100,0 %	83 110	100,0 %	78 595	100,0 %	78 642	100,0 %

Tabellen viser utviklingen for Bærum siste tre år og tall for Asker og snitt ASSS uten Oslo for siste år. Fordelingen og utviklingen mellom de ulike tjenesteområdene fremgår.

Bærum sine tall for Adm. styring og fellesutgifter er påvirket av at innleiekostnader for kontorlokaler (kommunegården) i 2022 i for stor grad ble regnskapsført på dette området. Det er også avdekket enkelte regnskapsføringsfeil i 2023-tallene, men nivået i 2023 er tilnærmet forventet nivå videre.

Kommunebarometeret

Bærum rykket opp til 102. plass i Kommunebarometeret for 2024 innen tjenesteområdet Økonomi fra en 149. plass i 2023. Opprykket ser i betydelig grad ut til å skyldes at andre kommuner har strevd vel så mye med økonomien som Bærum siste år. Nøkkeltallene er nesten uten unntak svakere i 2023 enn i 2022, både for Bærum og i gjennomsnitt for alle kommuner.

Kommunebarometeret benytter 11 nøkkeltall innenfor økonomi. Nøkkeltallene er vektet litt ulikt og de dekker følgende områder

- Korrigert netto driftsresultat som andel av brutto driftsinntekter, årets resultat og snitt siste fire år, som samlet er gitt 25 prosent vekt i aggregeringen for området. Netto driftsresultat er korrigert ved å ta ut premieavvik (årets avsetning og amortisering), avsetning til og bruk av bundne fond og eventuelle utbetalinger fra Havbruksfondet. (ØK01 og ØK02)
Brutto driftsresultat som andel av brutto driftsinntekter (5 Prosent, ØK03)
- Disposisjonsfond som andel av brutto driftsinntekter, årets resultat og endring siste år, som samlet utgjør 20 prosent. (ØK04 og ØK05)
- Netto renteeksponert gjeld som andel av brutto driftsinntekter, årets resultat og endring siste år, som samlet utgjør 20 prosent. (ØK06 og ØK07)
- Investeringer som andel av brutto driftsinntekter, årets resultat og snitt siste fire år, som samlet utgjør 15 prosent (ØK09 og ØK10)
- Premieavvik som andel av brutto driftsinntekter (10 prosent, ØK11)
- Netto renteutgifter som andel av brutto driftsinntekter (5 prosent, ØK08)

Kommunens driftsmarginer og disposisjonsfond veker tungt. Samlet har disse nøkkeltallene en vekt på 50 prosent av sektoren. Forvaltningsfondet bidrar til at Bærum kommune har et solid disposisjonsfond, og Bærum scorer godt på dette nøkkeltallet. Brutto driftsresultat (dvs. før finansposter) gikk ned fra 4 prosent til 1 prosent av brutto driftsinntekter. Korrigert netto driftsresultat er også betydelig ned som andel av brutto driftsinntekter, og var 5,7 prosent i 2021, 2 prosent i 2022 og 1,9 prosent i 2023. Relativt til andre kommuner er dette likevel et bra resultat. Avkastningen i forvaltningsfondet bidrar de fleste år til å styrke netto driftsresultat (som i 2023), men resultatet vil i år med negativ avkastning (som i 2022) trekke driftsresultatet ned. Det er viktig å merke seg at Kommunebarometeret benytter korrigert netto driftsresultat, mens kommunen i sine analyser bruker netto driftsresultatet uten korreksjon. Det er derved to forskjellige nøkkeltall.

Kommuneøkonomien var stram i 2023, og korrigert netto driftsresultat som andel av brutto driftsinntekter var i gjennomsnitt -3,8 prosent mot 1,1 prosent i 2022.

I rapporten fra kommunebarometeret trekkes det blant annet fram at netto renteeksponert gjeld (andel av brutto driftsinntekter) er økt 13 prosent det siste året, som er mer enn for landet (4 prosent). Beregnet andel netto renteeksponert gjeld utgjør 28 prosent i Bærum og 48 prosent i landsgjennomsnitt. I dette nøkkeltallet er utlån, ubrukte lånemidler, gebyrfinansiert gjeld (vann, avløp, renovasjon), og rentebærende likviditet trukket fra.

Bærum kommune har høye investeringsutgifter. I gjennomsnitt de siste fire årene har investeringenes andel av brutto driftsinntekter vært 21 prosent i Bærum mot 14 prosent i landsgjennomsnitt.

Bærum kommune får meget lavt score (1,5 på skala fra 1-6, der 6 er best) på nøkkeltallet *ØK11 Oppsamlet beløp i balansen*, i prosent av brutto driftsinntekter. Nøkkeltallet viser at kommunens pensjonspremieavvik i balansen utgjør 15 prosent (cirka 2 milliarder kroner) av brutto driftsinntekter i 2023 som er høyt sammenlignet med andre kommuner. Premieavviket er betalte pensjonspremier som tas inn i kommunens driftsregnskap med en forsinkelse. Premieavvikene de enkelte år avdras over 15, 10 eller 7 år avhengig av når de oppstod. Nye premieavvik har kort avdragstid (7 år) og balansepost for premieavvik ventes derved å bli redusert, men det ser ut til å ta tid. Det store akkumulerte premieavviket i regnskapet har medført at kommunen har avsatt midler på et eget disposisjonsfond (pensjonsfond) som i 2023 tilsvarte inndekning av 32 prosent av beløpet.